

حقوق بخش خصوصی در آینه قانون برنامه ششم توسعه

رصد و پایش تکالیف دستگاه‌های اجرایی
در حوزه بازرگانی، کسب‌وکار، صنایع و معادن، کشاورزی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مقدمه

هدف مهم قانون‌گذاری، تعیین مسیر پیشرفت و حل مسائل و معضلات پیش روی کشور است. در این میان قوانین برنامه‌های پنج‌ساله از اهمیت و جایگاه راهبردی و بالاتری برخوردارند. تاکنون صرف‌نظر از تصویب عناوین قانونی متعدد در حوزه‌های مختلف، ۶ قانون برنامه توسعه در بازه‌های زمانی پنج‌ساله به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است. قانون‌گذار ایران در تصویب قوانین مذکور در تلاش بوده است که برنامه‌ای جامع در زمینه‌های مختلف ایجاد نماید تا همه دستگاه‌های اجرایی به‌صورت منسجم و هماهنگ در مسیر معین گام بردارند. این قوانین اهداف مشخصی را دنبال می‌کنند که قانون‌گذار، اجرای آن‌ها را در بازه‌ی زمانی خاص و با کیفیت مشخصی در نظر داشته است. به همین منظور، اجرای صحیح و به‌موقع آن‌ها امری ضروری و لازم برای پیشرفت کشور در چارچوب و مسیر معین است.

اختصاص قسمت قابل‌توجهی از مواد قوانین برنامه توسعه، به امور اقتصادی و حوزه‌های مرتبط با آن می‌تواند بیان‌کننده‌ی اهمیت موضوع مذکور در تکمیل پازل پیشرفت کشور تلقی شود. در قانون برنامه ششم توسعه که هم‌اکنون در سال چهارم اجرای خود به سر می‌برد بخش‌های مختلفی، مرتبط با امور اقتصادی وجود دارد. طبیعی است که با وجود شرایط فعلی و تحریم‌های بین‌المللی اجرای دقیق و صحیح این قوانین سخت‌تر از گذشته به نظر می‌آید، لکن علی‌رغم وجود مشکلات، مسیر پیشرفت اقتصادی کشور نباید متوقف شود و قوانین باید به‌گونه‌ای در معرض اجرا قرار گیرند که بتوان با به ثمر نشستن اهداف آن‌ها بر بحران‌های اقتصادی - که امروز بیشتر از گذشته بر فعالیت بخش خصوصی تأثیر می‌گذارد- فائق آمد.

برای اجرای دقیق این قوانین از سوی دستگاه‌های اجرایی، باید بر عملکرد آن‌ها به‌طور مؤثر و صحیح نظارت شود. اما وجود موانعی از قبیل گستردگی تکالیف اقتصادی دستگاه‌های اجرایی و تورم قوانین موجود، نظارت متمرکز بر عملکرد آن‌ها را دشوار ساخته است. به همین سبب نظارت فعالان بخش خصوصی که ذی‌نفعان اصلی و مستقیم تکالیف اقتصادی دستگاه‌های اجرایی هستند و نیز عموم شهروندان بر اجرای قانون در این راستا ضروری است. به‌بیان‌دیگر تحقق نظارتی همه‌جانبه و کارآمد بر اجرای قوانین بدون حضور کنشگرانه‌ی فعالان بخش خصوصی و مردم امکان‌پذیر نخواهد بود.

تحقق نظارت همگانی با اتکا به سازوکارهای سنتی کمتر از گذشته پاسخگوی اقتضائات است. امروزه استفاده از فناوری‌های روز، امکان مشارکت عمومی و همگانی را تسهیل می‌کند که موجب ارتقاء کیفیت حکمرانی خواهد بود. «سامانه‌ی قانون‌بان» با استفاده از ظرفیت مشارکت عمومی و جمع‌سپاری، بستری است که امکان نظارت همگانی بر عملکرد دستگاه‌های اجرایی در عمل به قوانین را فراهم کرده است. بستر مذکور ضمن شفاف نمودن عملکرد دستگاه‌های اجرایی، قابلیت سطح‌بندی آن‌ها بر اساس عمل به قوانین را دارد. این سامانه در ابتدای فعالیت محتوایی خود، اقدام به احصا، پایش و رصد تکالیف قانونی دستگاه‌های اجرایی که در قانون برنامه ششم توسعه مشخص شده، پرداخته است.

در همین راستا سامانه قانون‌بان تلاش کرده با مطالعه تفصیلی مفاد قانون برنامه ششم، تکالیف موجود در هر یک از مواد این قانون را در قالبی نظارت‌پذیر و قابل‌استفاده با درج و تصریح برخی اطلاعات خاص از جمله نوع و دسته‌بندی تکلیف، مسئول اجرای تکلیف، بازه زمانی یا مهلت اجرایی تکلیف و... ارائه نماید. علاوه بر این در این سامانه تلاش شده تا هر یک از تکالیف ثبت‌شده در یک مرحله مورد پایش اولیه قرار گرفته و وضعیت اجرایی هر یک از تکالیف در آن مشخص گردد.

داده‌های ثبت‌شده در این سامانه به‌راحتی بستر نظارت تخصصی و مطالبه تکالیف دستگاه‌های اجرایی را برای ذینفعان اصلی هر یک از تکالیف فراهم نموده است. در همین راستا گزارشی تفصیلی از تکالیفی که به‌طور خاص مربوط به بخش خصوصی است، در قالب تکالیف حوزه بازرگانی، صنایع و معادن، کشاورزی و کسب‌وکار برای اتاق بازرگانی فراهم آمده تا بتواند زمینه را برای مطالبه حقوق بخش خصوصی مقرر در قانون برنامه ششم فراهم آورد. توضیح آنکه در قانون برنامه ششم توسعه بخش چهارم به محیط کسب‌وکار، خصوصی‌سازی و مناطق آزاد، بخش پنجم به توازن منطقه‌ای و توسعه روستایی، بخش‌های هفتم و هشتم به امور کشاورزی و آب و بخش دهم به امور انرژی، صنعت و معدن پرداخته است.

وضعیت تحقق تکالیف قانون مذکور برای اتاق بازرگانی، صنایع و معادن و کشاورزی تهران به دلیل جایگاهی که در مطالبه حقوق مشروع بخش خصوصی از قوای دولتی دارد، از اهمیت بیشتری برخوردار است. اجرای تکالیف قانونی دستگاه‌های اجرایی در حوزه‌های تجاری و بازرگانی، صنعت و معدن، کسب‌وکار و کشاورزی و سایر زمینه‌های مرتبط با امور تجاری و اقتصادی، در زمره نیازهای ویژه فعالان بخش خصوصی به شمار می‌آید. بر همین اساس بند ج ماده ۵ قانون اتاق بازرگانی بیان می‌کند که یکی از وظایف اتاق‌های بازرگانی در سراسر کشور همکاری با دستگاه‌های اجرایی در راستای اجرای قوانین مرتبط با اتاق است. در راستای نیل به این هدف، اتاق بازرگانی با حمایت از سامانه قانون‌بان می‌تواند تکالیف قانونی دستگاه‌های اجرایی که مرتبط با وظایف اتاق هستند را شناسایی نموده در جهت یاری‌رسانی و مطالبه اجرای تکالیف مذکور گام بردارد.

راهنمای استفاده از گزارش:

این گزارش در دو بخش داده و تحلیل تدوین شده که در بخش اول تکالیف مندرج در سامانه قانون بان در ۴ بخش تکالیف حوزه بازرگانی، حوزه صنایع و معادن، حوزه کشاورزی و حوزه کسب و کار، در قالب جدول ارائه شده است. اطلاعات مندرج در جدول بخش اول شامل موارد ذیل است:

۱- **عنوان تکلیف:** در این بخش تلاش شده تا از متن مواد، عنوان اصلی تکلیف استخراج و به بیان ساده ثبت شود. در تعیین عناوین تکلیف سعی شده ضمن حفظ ساختار قانونی تکلیف، عبارت ساده اما قابل مطالبه و بدون کلی گویی درج شود.

۲- **نهاد مسئول اجرای تکلیف:** در این بخش تلاش شده تا مسئول تحقق هر تکلیف به تفکیک مورد اشاره قرار گیرد. در این راستا ابتدا نهادهای مصرح در قانون به عنوان مسئول تکلیف شناسایی شده و در مواردی که قانون گذار تصریح نکرده تلاش شده تا با فحص از قرائن و حوزه مأموریتی هر یک از دستگاه های اجرایی، مسئول تکلیف مشخص گردد. این بخش از این حیث که مخاطب و مسئول اصلی پاسخگو در قبال مطالبه تکلیف را مشخص می نماید، از اهمیت بالایی برخوردار است.

۳- **نوع تکلیف:** یکی از اطلاعات مهمی که در مورد هر یک از تکالیف در سامانه قانون بان ارائه می شود، تعیین نوع تکلیف است. از این حیث که تعیین هر نوع از تکالیف می تواند اثر جدی در اهمیت و اولویت دهی مطالبه و نظارت آن ها داشته باشد. بر همین اساس تکالیف در ۴ نوع مختلف ارائه شده است.

○ **تقنینی:** قانون گذار در این دسته از تکالیف، تدوین آیین نامه، تصویب نامه و به طور کلی هر مقرره ای را بر عهدهی دستگاه مشخصی گذاشته است. از چالش های مهم اجرایی شدن قوانین در کشور ما معطل ماندن آن ها به تدوین آیین نامه است. امری که در برخی موارد سال ها اجرای یک قانون خوب را به تعطیلی می کشاند.

○ **سامانه ای:** یکی از اقتضائات حکمرانی در عصر حاضر، استفاده از فناوری های نوین و سامانه های برخط است؛ بدین منظور تکالیف قانونی متعددی وجود دارد که راه اندازی و استقرار سامانه های اینترنتی را بر عهده دستگاه های اجرایی می گذارد. این تکالیف در گزارش پیش رو با عنوان تکالیف سامانه ای مورد بررسی قرار می گیرد.

○ **اجرایی:** اغلب تکالیف قانونی دستگاه های اجرایی ذیل این دسته طبقه بندی می شوند. در این نوع از تکالیف، قانون گذار انجام عمل مشخصی از قبیل اجرا یا احداث یک پروژه و یا انجام فعالیت های اجرایی را مدنظر دارد.

○ **حمایتی:** قانون گذار در برخی از موارد، یک اقدام مادی مشخصی را برعهده دستگاه های اجرایی قرار نداده است، بلکه صرفاً حمایت از یک موضوع را طلب کرده است.

۴- **مهلت اجرای تکلیف:** یکی از مهم ترین مؤلفه های مطالبه و پیگیری تکالیف مقرر هر یک از دستگاه های اجرایی در قانون، بازه زمانی تحقق آن تکلیف است. در بسیاری از موارد تحقق تکلیف به طور خاص در یک بازه زمانی مشخص مدنظر قانون گذار بوده و حتی در برخی موارد اجرای آن تکلیف پس از زمان مقرر دیگر اثر مورد انتظار قانون گذار را نداشته و آن را بی فایده می کند. لذا مفهوم زمان و تعیین بازه زمانی تحقق تکلیف از اهمیت بسیار

زیادی برخوردار است. از طرفی قوانین برنامه از جمله قوانین زمان‌دار مهم در نظام حقوقی کشور بوده که می‌بایست تکالیف آن نهایتاً در بازه زمانی ۵ ساله انجام پذیرد. در برخی موارد نیز قانون‌گذار بازه زمانی محدودتری برای اجرای تکالیف در نظر گرفته که می‌بایست مورد توجه مسئولین اجرای تکالیف و ذینفعان اصلی در امر نظارت قرار گیرد.

۵- **پایش اولیه وضعیت:** از بخش‌های مهم سامانه قانون‌بان که در این گزارش نیز منعکس شده، پایش اولیه وضعیت اجرایی تکالیف مقرر در قانون برنامه است. به این معنی که تلاش شده وضعیت اجرایی هر یک از تکالیف از طریق پیگیری اخبار رسمی، استعلام از پایگاه‌های رسمی اطلاع‌رسانی دستگاه‌های مسئول، ارتباط با روابط عمومی نهاد مسئول و... تعیین گردد. گرچه تعیین دقیق و اصلی وضعیت اجرایی تکالیف به عهده متخصصین و فعالان حوزه‌های مذکور است که در موضوع مورد بررسی این گزارش، فعالان بخش خصوصی و اعضای اتاق بازرگانی به‌عنوان ذینفعان اصلی و جبهه اول مواجهه با این تکالیف دستگاه‌های اجرایی می‌توانند وضعیت نهایی تحقق هر یک از تکالیف را پایش و تعیین نمایند. با همه این تفاسیل سعی شده وضعیت تکالیف به‌صورت اولیه پایش شده و در ۶ دسته ارائه شود.

○ **تحقق‌یافته:** در این حالت تکالیف موردنظر به‌طور کامل توسط دستگاه مسئول اجرا شده است.
○ **تحقق ناقص:** در این حالت تکالیف در استانه تحقق کامل قرار دارند، اما هنوز منظور قانون‌گذار از وضع آن‌ها محقق نشده است.

○ **در دست اقدام:** در این حالت دستگاه مسئول در حال اجرای تکالیف است. این وضعیت، همچنین برای تکالیفی به کار می‌رود که قانون‌گذار انجام آن‌ها را در طول زمان و به‌طور مستمر مدنظر قرار داده است.
○ **مهلت باقی است:** در این حالت هیچ گزارشی نسبت به تحقق تکالیف موجود نیست، اما مهلت اجرای آن باقی است.

○ **منقضی شده:** در این حالت مهلت زمانی تحقق تکالیف به پایان رسیده اما هیچ گزارشی نسبت به تحقق تکالیف موجود نیست و مهلت اجرای آن نیز منقضی شده است.

○ **وضعیت نامعلوم:** در این حالت گزارش مشخصی از فرآیند اجرای تکالیف یافت نشده است.
۶- **استناد قانونی:** در این بخش مواد قانونی که تکالیف از آن استخراج شده، قید گردیده تا مطالبه هر یک از تکالیف مستند به قانون پشتیبان انجام شود.

نکته قابل توجه اینکه تمامی داده‌های مذکور در گزارش مبتنی بر داده‌های موجود در سامانه قانون‌بان بوده و در هر مورد لینک تکالیف و گزارش‌های ذکر شده در گزارش به صورت هایپرلینک درج شده و با کلیک بر روی هر تکالیف یا گزارش صفحه اختصاصی آن نمایش داده می‌شود.

بخش اول: تکالیف دستگاه‌های اجرایی در حوزه‌های مرتبط به بخش خصوصی

الف) حوزه‌ی بازرگانی

ردیف	عنوان تکلیف	نهاد مسئول تکلیف	نوع تکلیف	مهلت زمانی اجرای تکلیف	پایش اولیه وضعیت	توضیحات	استناد قانونی
۱	برنامه‌ریزی و اقدام جهت کاهش سالانه حداقل ده درصدی ورود کالای قاچاق به کشور	قوه مجریه با همکاری قوه قضاییه و قوه مقننه	اجرایی	این تکلیف سالانه بوده و به ازای هر سال قابل مطالبه است. لذا اولین بازه مهلت اجرایی تکلیف ۱۳۹۶/۱۲/۲۹ می‌باشد.	وضعیت نامعلوم	با توجه به مستمر بودن تکلیف و ضرورت اجرای آن در طی سال‌های اجرای قانون برنامه، گزارشی در مورد اجرای سالانه تکلیف یافت نشد.	۴۶
۲	کاهش تدریجی نقش تصدی‌گری بیمه مرکزی و کاهش بیمه اتکایی اجباری در صنعت بیمه بازرگانی	بیمه مرکزی ایران	اجرایی	۱۴۰۰ / ۱۲ / ۲۹	در دست اقدام	فرآیند انجام تکلیف آغاز شده است؛ گزارش‌ها حاکی از برنامه‌ریزی بیمه مرکزی برای تحقق این تکلیف است اما گزارشی مبنی بر تحقق تکلیف یافت نشد.	۲۱
۳	برنامه‌ریزی و پیش‌بینی تمهیدات قانونی لازم جهت دستیابی سهم تعاون در اقتصاد به بیست و پنج درصد	قوه مجریه با همکاری اتاق بازرگانی ایران و اتاق تعاون مرکزی	تقنینی	۱۴۰۰ / ۱۲ / ۲۹	مهلت باقی است.	بنا به گزارش‌های موجود تاکنون انجام تکلیف محقق نشده است.	۲۴

۴	تکمیل سامانه تدارکات الکترونیکی دولت	قوه مجریه، وزارت صنعت، معادن و تجارت	سامانه‌ای	۱۳۹۷ / ۱۲ / ۲۹	تحقق یافته	سامانه مذکور در تاریخ ۱۳۹۶/۲/۱۳ راه اندازی شده و در حال حاضر قابل بهره‌برداری است.	۹
۵	افزایش هفت درصدی ضریب نفوذ بیمه‌های بازرگانی	بیمه مرکزی ایران	اجرایی	۱۴۰۰ / ۱۲ / ۲۹	مهلت باقی است.	گزارشی مبنی بر تحقق تکلیف از ابتدای محدوده زمانی قانون برنامه ششم یافت نشد.	۱۱
۶	افزایش پنجاه درصدی سهم بیمه‌های عمر از حق بیمه تولیدی بیمه‌های بازرگانی	بیمه مرکزی ایران	اجرایی	۱۴۰۰ / ۱۲ / ۲۹	مهلت باقی است.	هیچ گزارشی مبنی بر انجام تکلیف یافت نشد	۱۱
۷	انجام اقدامات لازم جهت صادرات محصولات سلامت محور	وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، وزارت جهاد کشاورزی- وزارت صمت- اتاق بازرگانی ایران- اتاق تعاون مرکزی ایران	اجرایی، حمایتی	۱۴۰۰ / ۱۲ / ۲۹	مهلت باقی است.	بنابر گزارش‌های موجود، ایران در حال حاضر صادرکننده‌ی محصولات سلامت محور مرتبط با بیماری کرونا است. گرچه تکلیف به اقدامات زمینه‌ای و حمایتی برای صادرات محصولات سلامت محور اشاره دارد که در این زمینه گزارشی از نهادهای مسئول یافت نشد.	۲۴

۱۰۵	پر اساس اعلام سازمان توسعه تجارت فرآیند اعزام رایزنان در جریان است و پس از اتمام دوره ماموریت هر یک از آن‌ها، رایزن جدید جایگزین می‌شود.	تحقق یافته	۱۳۹۶ / ۱۲ / ۲۹	اجرایی	وزارت صنعت، معدن و تجارت، وزارت امور خارجه	تعیین رایزنان بازرگانی سفارتخانه‌های ایران	۸
۲۷	در رابطه با انجام تکلیف گزارشی یافت نشد.	مهلت باقی است.	۱۴۰۰ / ۱۲ / ۲۹	اجرایی	قوه مجریه، وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی	کاهش مدت زمان پاسخ به استعلام‌ها و صدور پروانه ساخت بنگاه‌های اقتصادی روستایی و عشایری به حداکثر ۱۵ روز	۹

ب) تکالیف حوزه صنعت و معدن

ردیف	عنوان تکلیف	نهاد مسئول	نوع تکلیف	مهلت زمانی اجرا	پایش اولیه وضعیت	توضیحات	استناد قانونی
۱	تدوین و تصویب فهرست اولویت‌های صنعتی	وزارت صنعت، معدن و تجارت، هیات وزیران	تقنینی	۱۳۹۶ / ۶ / ۳۱	منقضی شده	وزارت صنعت، معدن و تجارت در تاریخ ۱۶ / ۵ / ۱۳۹۶ فهرست مذکور را تدوین و برای تصویب به هیات وزیران ارائه نموده است.	۴۶
۲	جایگزینی سالانه بیست درصد محصولات کم‌بازده صنعتی و پرمصرف	قوه مجریه، وزارت صمت، معدن و تجارت	اجرایی	۱۴۰۰ / ۱۲ / ۲۹	در دست اقدام	آیین‌نامه اجرایی طرح مذکور تصویب شده است.	۴۶
۳	تصویب آیین‌نامه اجرایی طرح جایگزینی	سازمان برنامه‌بودجه، وزارت صمت،	تقنینی	۱۳۹۶ / ۶ / ۳۱	تحقق یافته	به گزارش دفتر هیات دولت هیات وزیران در تاریخ ۸ / ۱۰ / ۹۸	۴۶

	محصولات کم‌بازده صنعتی و پرمصرف	وزارت نفت و وزارت نیرو				آیین‌نامه مذکور را به تصویب رساند.
۴	پیش‌بینی حداقل چهل درصدی سهم بخش صنعت و معدن از پرداخت سالیانه تسهیلات بانکی	شورای پول و اعتبار، بانک مرکزی	تقنینی	این تکلیف سالانه بوده و به ازای هر سال قابل مطالبه است. لذا اولین بازه زمانی مهلت اجرایی تکلیف ۱۳۹۶/۱۲/۲۹ می‌باشد.	نقص در تحقق	تکلیف مذکور تاکنون تنها در قانون بودجه سال ۱۳۹۸ پیش‌بینی شده است، این در حالی است که باید از بودجه سال ۱۳۹۶ لغایت سال ۱۴۰۱ هر سال در قانون بودجه لحاظ شود.
۵	تدوین و تصویب طرح نوسازی و بازسازی صنایع	وزارت صنعت، معدن و تجارت، هیات وزیران	تقنینی	۱۳۹۶ / ۱۲ / ۲۹	منقضی شده	علیرغم انقضای مهلت اجرای تکلیف، طرح در تاریخ ۱ / ۷ / ۱۳۹۷ در کمیسیون امور زیر بنایی دولت تصویب شد و در انتظار تصویب هیات وزیران است.
۶	سپرده‌گذاری ده درصد سالانه (ارزی) از منابع ورودی صندوق توسعه ملی برای ارائه تسهیلات ریالی به صنایع کوچک و متوسط تعاونی و غیردولتی	قوه مجریه	اجرایی	این تکلیف سالانه بوده و به ازای هر سال قابل مطالبه است. لذا اولین بازه زمانی مهلت اجرایی تکلیف ۱۳۹۶/۱۲/۲۹ می‌باشد.	وضعیت نامعلوم	با توجه به مستمر بودن تکلیف و ضرورت اجرای آن در طی سال‌های اجرای قانون برنامه، گزارشی در مورد اجرای سالانه تکلیف یافت نشد.
۷	توسعه صنعت سوخت‌رسانی به کشتی‌ها	قوه مجریه	اجرایی	۱۴۰۰ / ۱۲ / ۲۹	مهلت باقی است.	به گفته‌ی دبیر انجمن صنعت بانکرینگ، در این زمینه نیاز جدی به الزام قانونی و

	سیاستگذاری وجود دارد.						
۴۸	گزارشی مبتنی بر آغاز فرایند انجام تکلیف یافت نشد.	مهلت باقی است.	۱۴۰۰ / ۱۲ / ۲۹	اجرایی	وزارت نیرو	افزایش توان تولید برق تا بیست و پنج هزار مگاوات	۸
۵۴	شرکت متروی تهران اعلام نموده است که از تولید تجهیزات مذکور در داخل کشور حمایت می کند اما تاکنون خبری مبنی بر اقدامات نهادهای مسئول اجرای این تکلیف یافت نشده است.	مهلت باقی است.	۱۴۰۰ / ۱۲ / ۲۹	حمایتی، اجرایی	وزارت صمت، معاونت علمی فناوری رئیس جمهور، وزارت کشور، وزارت راه	حمایت از تولید کنندگان تجهیزات مورد نیاز صنعت حمل و نقل ریلی شهری و بین شهری و خرید تجهیزات خارجی مورد نیاز	۹
ماده ۲۷	فرآیند انجام تکلیف آغاز شده است.	در دست اقدام	۱۴۰۰ / ۱۲ / ۲۹	اجرایی	قوه مجریه، وزارت صمت	بهره برداری و ساخت نود و هشت ناحیه صنعتی روستایی	۱۰
ماده ۶۴	خبری مبنی بر اقدام دستگاه های مسئول در جهت انجام تکلیف یافت نشده است.	منقضی شده	۱۳۹۶ / ۱۲ / ۲۹	تقنینی	سازمان برنامه و بودجه، هیات وزیران	تدوین و تصویب طرح ارتقای مشارکت فعالان اقتصادی در زنجیره تولید بین المللی	۱۱
ماده ۶۴	هیچ گونه خبری مبنی بر اقدام دستگاه های مسئول در جهت انجام تکلیف یافت نشده است	مهلت باقی است.	۱۴۰۰ / ۱۲ / ۲۹	اجرایی	سازمان برنامه و بودجه کشور	اجرای طرح ارتقای مشارکت فعالان اقتصادی در زنجیره تولید بین المللی	۱۲
ماده ۴۴	تاکنون گزارش مشخصی از انجام این تکلیف تهیه نشده است	مهلت باقی است.	۱۴۰۰ / ۱۲ / ۲۹	اجرایی	وزارت نفت	تامین خوراک مورد نیاز برای واحدهای مجتمع های تولیدی پتروشیمی	۱۳
ماده ۴۶	برای تحقق این تکلیف می بایست ردیف مالی اجرای طرح نوسازی و	منقضی شده	با توجه به اینکه تحقق تکلیف منوط به اقدام	تقنینی، حمایتی	قوه مجریه	پیش بینی اقدامات حمایتی، تشویقی و تامین تسهیلات	۱۴

	بازسازی صنایع در هر یک از قوانین بودجه سنواتی سال ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۱ قید گردد. از طرفی اجرای طرح مذکور خود منوط به تصویب آیین‌نامه اجرایی آن در هیات وزیران است. تاکنون گزارشی مبنی بر تصویب طرح مذکور در هیات وزیران به ثبت نرسیده است.		تقنینی در بودجه سنواتی است لذا این تکلیف سالانه تلقی شده و به ازای هر سال قابل مطالبه است. لذا اولین بازه زمانی اجرای تکلیف ۱۳۹۶/۱۲/۲۹ می‌باشد.			اعتباری مورد نیاز به منظور اجرای طرح نوسازی و بازسازی صنایع در قالب بودجه سنواتی	
ماده ۴۶	خبری مبنی بر اقدام دستگاه‌های مسئول در جهت انجام تکلیف یافت نشده است.	مهلت باقی است.	۱۴۰۰ / ۱۲ / ۲۹	اجرایی	قوه مجریه	طراحی و اجرای سازوکار لازم برای پوشش خطرات افزایش سالانه نرخ ارز	۱۵
ماده ۴۳	علیرغم وجود گزارش‌هایی مبنی بر تشکیل شورای معادن در برخی استان‌ها، گزارش جامعی از تشکیل شورای معادن در همه‌ی استان‌ها وجود ندارد.	مهلت باقی است.	۱۴۰۰ / ۱۲ / ۲۹	اجرایی	قوه مجریه، وزارت صمت، وزارت کشور	تشکیل شورای معادن در استان‌ها	۱۶

ج) تکالیف حوزه‌ی کشاورزی

ردیف	عنوان تکلیف	نهاد مسئول تکلیف	نوع تکلیف	مهلت زمانی اجرای تکلیف	پایش اولیه وضعیت	توضیحات تکلیف	استناد قانونی
۱	اجرای طرح الگوی کشت در تمامی نقاط کشور	قوه مجریه، وزارت جهاد کشاورزی، وزارت نیرو	اجرایی	۱۴۰۰ / ۱۲ / ۲۹	مهلت باقی است.	اجرای طرح منوط به تعریف آن است که متأسفانه گزارشی مبنی بر تعریف الگوی کشت وجود ندارد.	ماده ۳۵
۲	تعریف طرح الگوی کشت برای تمامی نقاط کشور	قوه مجریه، وزارت جهاد کشاورزی، وزارت نیرو	تقنینی	۱۳۹۶ / ۱۲ / ۲۹	منقضی شده	گزارش‌هایی از تعریف الگوی کشت در استان‌های مختلف وجود دارد، اما گزارشی مبنی بر تعریف این طرح در سراسر کشور یافت نشد.	ماده ۳۵
۳	تأمین حقابه کشاورزان از آب سدهای احداثی بر روی رودخانه‌ها، قنات‌ها و چشمه‌ها	قوه مجریه، وزارت جهاد کشاورزی	اجرایی	۱۴۰۰ / ۱۲ / ۲۹	مهلت باقی است.	هیچ گزارشی مبنی بر آغاز فرایند اجرای تکلیف یافت نشد.	ماده ۳۵
۴	برق‌دار کردن چاه‌های کشاورزی دارای پروانه بهره‌برداری	قوه مجریه، وزارت نیرو، وزارت جهاد کشاورزی	اجرایی	۱۴۰۰ / ۱۲ / ۲۹	در دست اقدام	فرآیند اجرای تکلیف از ۱۳۹۸ / ۸ / ۲۱ آغاز شده است.	ماده ۳۵
۵	حمایت از توسعه گلخانه‌ها و انتقال کشت از فضای باز به فضای کنترل‌شده	قوه مجریه، وزارت جهاد کشاورزی	تقنینی حمایتی	۱۴۰۰ / ۱۲ / ۲۹	در دست اقدام	فرآیند اجرای تکلیف توسط وزارت جهاد کشاورزی آغاز شده است.	ماده ۳۵
۶	افزایش عملکرد در واحد سطح و افزایش بهره‌وری در تولید محصولات کشاورزی	قوه مجریه، وزارت جهاد کشاورزی	اجرایی	۱۴۰۰ / ۱۲ / ۲۹	مهلت باقی است.	گزارش‌های متعددی از انجام تکلیف در سطوح استانی وجود دارد، اما گزارش جامعی که حاکی از اقدامات لازم برای	ماده ۳۵

	انجام تکلیف در سطح ملی باشد، یافت نشد						
ماده ۳۵	نمایندگان مجلس در مصوبه‌ای دولت را مکلف کردند اعتبارات مورد نیاز برای توسعه روش‌های آبیاری نوین را به‌عنوان سهم کمک بلاعوض دولت هزینه کند.	در دست اقدام	۱۴۰۰ / ۱۲ / ۲۹	اجرایی	قوه مجریه، وزارت جهاد کشاورزی	توسعه روش‌های آبیاری نوین، اجرای عملیات آب و خاک، توسعه آب‌بندها و سامانه‌های سطوح آبیگر	۷

د) تکالیف حوزه کسب‌وکار

ردیف	عنوان تکلیف	نهاد مسئول تکلیف	نوع تکلیف	مهلت زمانی اجرای تکلیف	پایش اولیه وضعیت	توضیحات	استناد قانونی
۱	توسعه حداقل پنجاه و چهار خوشه کسب‌وکار روستایی	قوه مجریه، وزارت صنعت، معدن و تجارت	اجرایی	۱۴۰۰ / ۱۲ / ۲۹	مهلت باقی است.	گزارش‌هایی مبنی بر ایجاد و توسعه کسب‌وکارهای روستایی قبل از تصویب قانون برنامه ششم وجود دارد، اما در مورد عمل به تکلیف مقرر در این قانون گزارشی یافت نشد.	۲۷
۲	ایجاد محیط کسب‌وکار امن، سالم، سهل و شفاف	قوه مجریه- وزارت امور اقتصاد و دارایی	تقنینی، اجرایی	۱۴۰۰ / ۱۲ / ۲۹	در دست اقدام	در راستای تحقق این تکلیف، لایحه حمایت از سهامداران خرد و اصلاح موادی از قانون تجارت برای طی مراحل قانونی به مجلس شورای اسلامی توسط رئیس‌جمهور ارائه شد.	۲۲
۳	تهیه و تصویب الزامات ارتقای امنیت فضای کسب‌وکار	۱- تدوین: وزارت اقتصاد ۲- تصویب: امنیت ملی	تقنینی	۱۴۰۰ / ۱۲ / ۲۹	مهلت باقی است.	گزارشی مبنی بر انجام تکلیف یافت نشد.	۲۲

۴	تصویب سند ملی کار شایسته	۱- تدوین: وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی ۲- تصویب: هیأت وزیران	تقنینی	۲۹ / ۱۲ / ۱۳۹۸	تحقق یافته	سند در تاریخ ۲۹ / ۲ / ۱۳۹۸ توسط هیأت وزیران تصویب شد.	۱۲۰
۵	حمایت از حقوق مالکیت و تولید ثروت و عدم مداخله در تصمیم‌گیری فعالان اقتصادی	قوه مجریه	حمایتی اجرایی	۱۴۰۰/۱۲/۲۹	در دست اقدام	وزارت امور اقتصادی و دارایی، متن پیشنهادی در رابطه با حمایت از حقوق مالکیت و تولید ثروت، موضوع بند (ب) ماده (۴) قانون برنامه پنجساله ششم توسعه را جهت سیر مراحل بررسی و تصویب هیأت وزیران ارائه نموده است.	۴
۶	اولویت دهی بیمانکاران و کارگران بومی در پروژه‌های دستگاه‌های اجرایی	دستگاه‌های اجرایی، وزارت نفت، سازمان انرژی اتمی، وزارت نیرو	اجرایی	۱۴۰۰/۱۲/۲۹	در دست اقدام	از میان دستگاه‌های مجری وزارت نفت، آیین‌نامه اجرایی ماده فوق را جهت سیر مراحل تصویب و بررسی هیأت وزیران ارائه نموده است.	۴۷
۷	تدوین آیین‌نامه اجرایی خرید خدمات از بخش خصوصی و تعاونی	هیأت وزیران، سازمان برنامه‌بودجه، سازمان اداری و استخدامی	تقنینی	۱۴۰۰/۱۲/۲۹	در دست اقدام	سازمان برنامه‌بودجه کشور متن پیشنهادی آیین‌نامه مذکور را که با مشارکت دستگاه‌های اجرایی ذی ربط تهیه شد جهت سیر مراحل بررسی و تصویب به هیأت وزیران ارائه نموده است.	۲۵
۸	تصویب دستورالعمل نحوه انتشار اطلاعات مورد نیاز سرمایه گذاران درباره اوراق بهادار جایگزین پدھی دولت	شورای بورس	تقنینی	۱۴۰۰/۱۲/۲۹	تحقق یافته	تصویب‌نامه هیأت وزیران در خصوص تحقق این تکلیف در جلسه مورخ ۱۳۹۷/۷/۱۵ تصویب و در تاریخ ۱۳۹۷/۷/۱۸ توسط معاون اول رییس جمهور ابلاغ شد.	۱۰

تحلیل و نتیجه‌گیری:

در گزارش حاضر تلاش شده تا از میان حدود ۴۰۰ تکلیف ثبت‌شده از قانون برنامه ششم توسعه، ۴۰ تکلیف مرتبط با بخش خصوصی احصاء، رصد و مورد پایش قرار گیرد. تکالیفی که روی دیگر سکه آن‌ها حقوق بخش خصوصی است و لذا نقاط قابل مطالبه برای فعالان بخش خصوصی و به‌طور خاص اتاق بازرگانی به‌عنوان بزرگ‌ترین و مهم‌ترین نماینده بخش خصوصی کشور است. گرچه نظارت بر تحقق تکالیف مقرر در قوانین به‌طور مشخص به عهده رخی دستگاه‌های و نهادهای نظارتی گذاشته شده اما بهترین و اثرگذارترین نوع نظارت، نظارت از جانب ذینفعان اصلی و به‌صورت غیرمتمرکز و نهادی است.

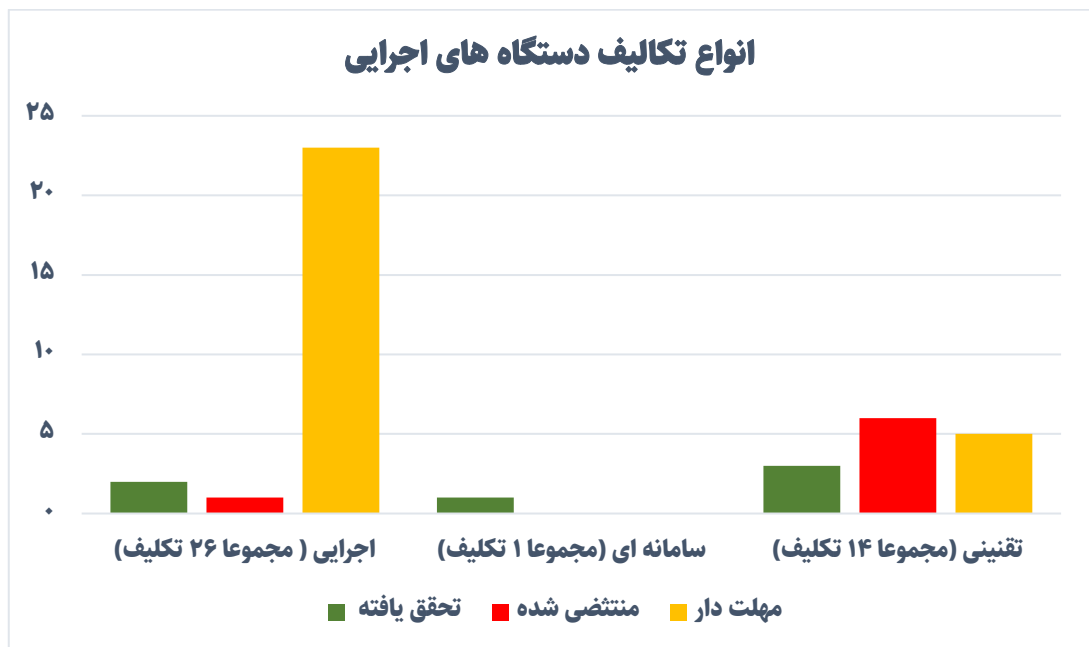
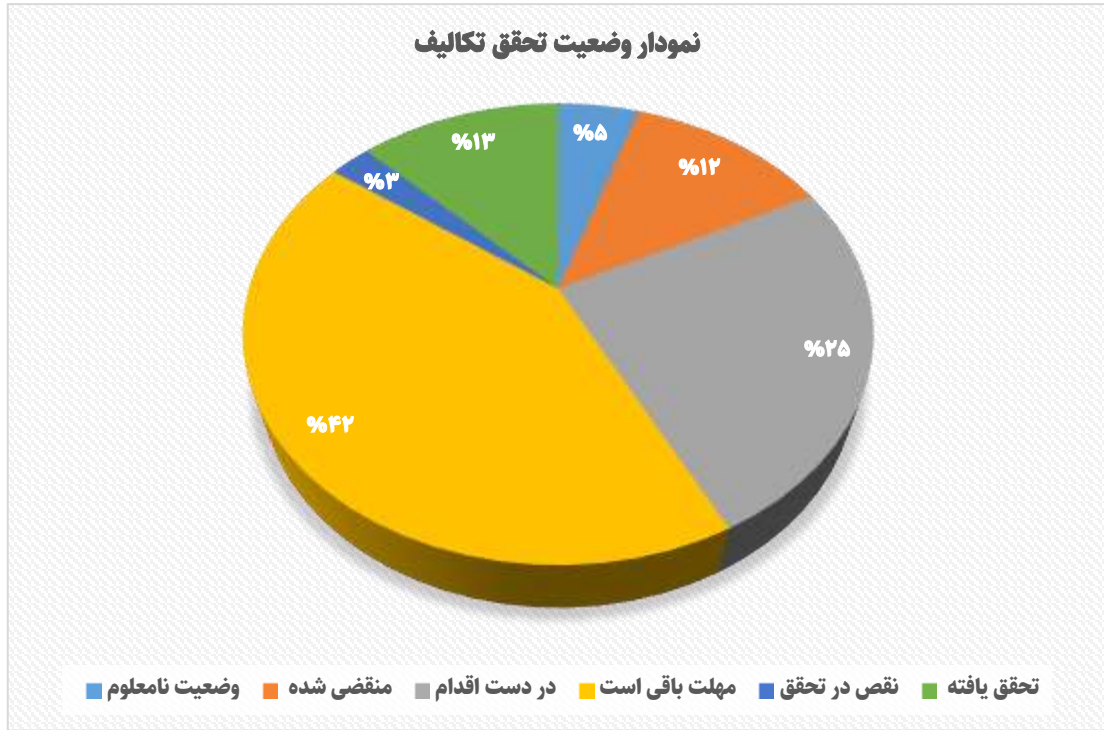
از طرفی باید توجه داشت که قانون برنامه ششم توسعه به‌عنوان مهم‌ترین قانون زمان در نظام حقوقی کشور که مستقیماً طراحی پازل توسعه و پیشرفت کشور را به عهده دارد، در فصل پایانی خود به سر برده و مهلت اجرایی شدن مفاد آن از نیمه گذشته که لزوم پیگیری و مطالبه آن را از نهادهای مسئول دوچندان می‌نماید. گرچه برخی از همین مفاد زمان‌دار در حال حاضر منقضی شده و می‌بایست پیش از این محقق می‌شده که باید هر چه سریع‌تر مورد مطالبه بخش خصوصی و اتاق بازرگانی قرار گیرند.

در همین راستا مهم‌ترین تکالیفی که بازه زمانی و مهلت اجرای آن‌ها به پایان رسیده و گزارشی از تحقق کامل آن‌ها در دست نیست، از حیث پیگیری و مطالبه از اولویت بیشتری برخوردارند، عبارت است از:

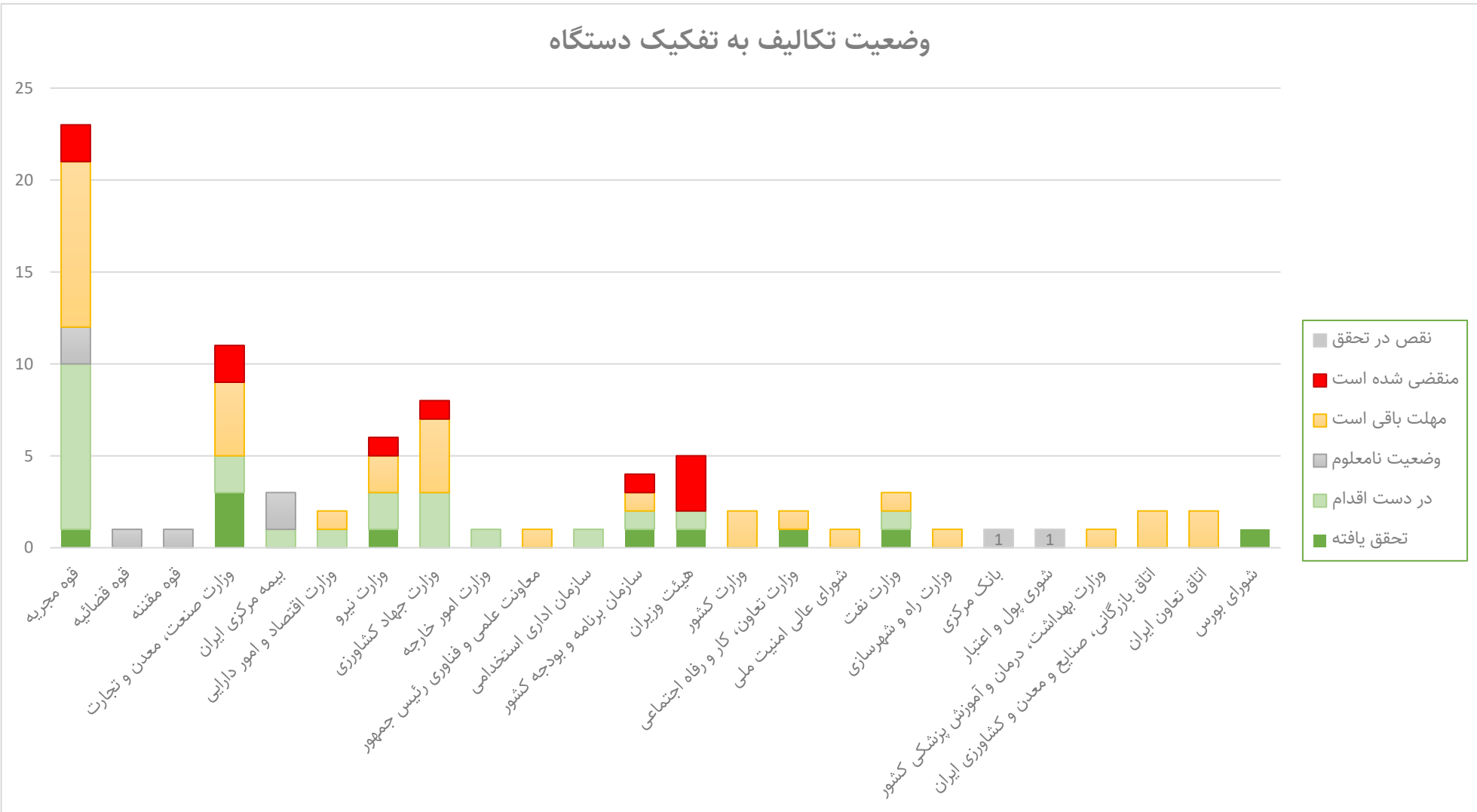
- تعریف طرح الگوی کشت برای تمامی نقاط کشور تا پایان سال ۱۳۹۶
- پیش‌بینی اقدامات حمایتی، تشویقی و تأمین تسهیلات اعتباری موردنیاز به‌منظور اجرای طرح نوسازی و بازسازی به‌صورت ادواری و قابل مطالبه به‌صورت سالانه، منوط به تمهید در بودجه سنواتی
- تدوین و تصویب طرح ارتقای مشارکت فعالان اقتصادی در زنجیره تولید بین‌المللی تا پایان سال ۹۶
- تدوین و تصویب طرح نوسازی و بازسازی صنایع تا پایان سال ۹۶
- تدوین و تصویب فهرست اولویت‌های صنعتی تا پایان شهریور ۹۶
- برنامه‌ریزی و اقدام جهت کاهش سالانه حداقل ده درصدی ورود کالای قاچاق به کشور به‌صورت ادواری و قابل مطالبه به‌صورت سالانه
- سپرده‌گذاری ده درصد سالانه (ارزی) از منابع ورودی صندوق توسعه ملی برای ارائه تسهیلات ریالی به صنایع کوچک و متوسط تعاونی و غیردولتی به‌صورت ادواری و قابل مطالبه به‌صورت سالانه

نکته بسیار مهم در لزوم رصد مستمر این تکالیف و مطالبه آن‌ها این است که دستگاه‌های اجرایی به سبب اینکه در این سال‌ها هیچ مطالبه از آن‌ها صورت نگرفته، لذا الزامی برای پاسخگویی مستمر و مشخص در خود ندیده‌اند و در نتیجه هیچ گزارش مصرحی از تعداد زیادی از تکالیف قانونی مذکور وجود ندارد. لذا پیش‌شرط مسئولیت‌پذیری و پاسخگو نمودن نهادهای مجری و مسئول، رصد مستمر و مطالبه جدی و حرفه‌ای تکالیف قانونی آن‌هاست. دغدغه‌ای که یکی از دلایل شکل‌گیری سامانه قانون‌بان بوده است.

وضعیت تکالیف به تفکیک دستگاه

قانون بان سامانه‌ای است مبتنی بر جمع‌سپاری و مشارکت همگانی؛ این سامانه از طریق احصاء، رصد و پایش تکالیف قانونی دستگاه‌های اجرایی، عملکرد آنها را در اجرای قوانین شفاف می‌نماید. علاوه بر این قانون بان بستری است که امکان نظارت شهروندان بر اجرای تکالیف قانونی دستگاه‌های اجرایی و به تبع آن مطالبه اجرای تکالیف را مذکور از سوی آنان فراهم می‌نماید. قانون بان از این طریق حقوق عامه را احیا نموده و از آن پاسداری می‌نماید.

www.ghanoonban.ir

قانون بان

